

ଭାଷା ବିସ୍ଥାପନ ପ୍ରସଙ୍ଗ

ତତ୍ତ୍ୱର ଦେବାଶିଷ ପାତ୍ର

ବିସ୍ଥାପନ କଥା କହିଲେ ବିଶିଷ୍ଟାଏ ଅଗଣିତ ମଣିଷଙ୍କ କାରୁଣ୍ୟଭରା ଅସହାୟ ମୁହଁ, ଯେଉଁଠି ଥାଏ ଉକୁଡ଼ି ସାରଥୀବାର ଦୁଃଖ। ପାଇବା ଓ ହଜାଇବାର ଅନ୍ଧମୁହାଣି ଭିତରେ ପେଷି ହୋଇଯାଏ ବିସ୍ଥାପିତ ମଣିଷ। ବିସ୍ଥାପନର ସେହି ଅସରକ୍ତି ଦୁଃଖପଟ ଭିତରୁ ଭାସିଆସେ ଭାଷା ବିସ୍ଥାପନର ମୃତ୍ୟୁ ହାହାକାର, ଯାହାକୁ ନେଇ ଏବେ ଚିନ୍ତା କରିବାର ସମୟ ଆସିଛି। ତଥାପି ଅନେକଙ୍କ ମନରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁଛି ସତରେ କ'ଣ ବିସ୍ଥାପନର ଶିକାର ହେଇଛି ଭାଷା ? ଯାହା ଭାବିଲେ ବିସ୍ଥିତ ହେବାକୁ ପଡ଼େ; ଆଉ ଅନୁଭବ କରିହୁଏ ଭାଷାଟିଏ ସର୍ବସ୍ୱାତ୍ତ ହୋଇଯାଇଥିବାର ମୁହୂର୍ତ୍ତ।

ଭାଷା ବିସ୍ଥାପନ କଥା କହିଲାବେଳେ ଆମକୁ ଭାଷାର ଇତିହାସ ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ନିବଦ୍ଧ କରିବାକୁ ପଡ଼େ। ଇତିହାସ କହେ, ଭାଷାର ଜନ୍ମ ସତର ହଜାର ବର୍ଷର ପୁରୁଣା ହୋଇଥିଲାବେଳେ ତାହାର ଲିଖିତ ରୂପର ଇତିହାସ ତାରିହଜାର ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ପୁରୁଣା। ତେଣୁ ସଂସ୍କୃତି ସହିତ ଭାଷାର ସଂପର୍କ ଜିବିତ। କାରଣ, ଯାହାକୁ ଆମେ ସଂସ୍କୃତି ବୋଲି କହୁଛୁ ତାହା ଆଉ ଜିଛି ନୁହେଁ, ବରଂ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱାର ବ୍ୟବହୃତ ଭାଷା

ଓ ଶବ୍ଦର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଅର୍ଥର ସଂଯୋଜିତ ବ୍ୟବହାର।

ଦିନେ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱରେ ଛଅହଜାରରୁ ଅଧିକ ଭାଷା ଥିଲା। ୧୯୬୧ ବେଳକୁ ଭାରତରେ ଭାଷା ସଂଖ୍ୟା ଥିଲା ୧୬୫୨। ଏହି ଭାଷା ମଧ୍ୟରୁ ୧୧୦୦ ଭାଷାକୁ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଓ ଅଣଆନୁଷ୍ଠାନିକ ସ୍ୱୀକୃତି ମିଳିଥିଲା। ତେବେ ୧୯୭୧ ବେଳକୁ ୧୦୮ ଭାଷାର ସୂଚୀ ଆମ ସାମ୍ନାକୁ ଆସେ। କାରଣ ସରକାରୀ ନୀତି ଅନୁଯାୟୀ କୌଣସି ଭାଷାକୁ ଦଶହଜାରରୁ ଅଧିକ ବ୍ୟକ୍ତି ବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲେ ତାହା ଭାଷାସୂଚୀ ଅନ୍ତର୍ଗତ ହେବ। ଏହି ସୂଚୀକୁ ତତ୍କାଳୀନ ସରକାର ମଧ୍ୟ ସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ। ତେବେ ଭାଷାଟିଏ ବଞ୍ଚିବାପାଇଁ ଜଣେ ବକ୍ତା ଓ ଜଣେ ଶ୍ରୋତା ପ୍ରୟୋଜନ ବୋଲି ଭାଷା ଗବେଷକଙ୍କ ମତ। ଅତଏବ ଦୁଇଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି ଭାଷାଟିକୁ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲେ ଭାଷାଟି ବଞ୍ଚିରହେ। 'ଭାଷା ଅନୁସନ୍ଧାନ ଏବଂ ପ୍ରକାଶ କେନ୍ଦ୍ର' ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ସର୍ବେକ୍ଷଣରୁ ଜଣାପଡ଼େ ବିଗତ ପାଞ୍ଚବର୍ଷର ଭିତରେ ସମଗ୍ର ଭାରତବର୍ଷରେ ୨୦ ପ୍ରତିଶତ ଭାଷା ଅର୍ଥାତ୍ ୧୯୬୧ ପାଖରୁ ୨୨୦ ପ୍ରକାର ଭାଷାର ବିଲୁପ୍ତି ଘଟିଛି। ଏହିପରି ଭାବରେ ଆକଳନ

ନଈର ନିର୍ଜନତାରେ ମୁଖରିତ ସ୍ମୃତିର ସଂବେଦନା

(କବି ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ ବେହେରାଙ୍କ 'ସମୟର ପଞ୍ଚନାମ' ଓ
ପରିଚିତ ପ୍ରକାଶନ ସ୍ମୃତି)
ଡ. ଦେବାଶିଷ ପାତ୍ର

ନଈରେ ବସିଯାଇଥିବା ଋତୁ, ମହୁପେଟାରେ ନିଆଁହୁଳା
କରିବାକୁ ପୁଣି, ଫାଳଗଣେର ଖଞ୍ଜଣିରେ ଶୂନ୍ୟଦେହୀର ସ୍ଵରକୁ କେବେ କ'ଣ କେହି ଭୁଲିଯାରେ ?
ଏ ହୃଦୟ ଚଣ୍ଡାଳୁକ ଗାଁ, ଭୁଲିଗୋଲାଇ ରାତି, ଦୁକୁଦୁକୁ ଅନ୍ଧାର ଭିତରୁ କଅଁଳି ଆସୁଥିବା
ସ୍ଵର ?

ମନେପଡ଼େ, ଖୁବ୍ ମନେପଡ଼େ ପିଲାଦିନର ନଈ ପହଣିବା, ମାଛ ଧରିବା, କୈଶୋରରେ
ଜଳା ନଳୀର ଚଳ, ଯୌବନରେ ନଡ଼ିଆ ଚାନ୍ଦୁଣୀ ସନ୍ଧିରେ ଦିଶୁଥିବା ଜହ୍ନ । କଟିଯାଏ ସାତପତ୍ରରେ
କୃଷିର ମୁହୂର୍ତ୍ତ । ସବୁ ଅନୁଭବ ଓ ପାଠ୍ୟର ପରିଧି ଭିତରୁ ଲାହରେଇ ଆସେ କବିତା । ସେ ଆବେଗରେ
ଥାଏ ଅକାଶର ବ୍ୟାପ୍ତି, ନଈର ଚାନ୍ଦୁକୁ ଖୋଜିବାର ଆତୁରତା, ବ୍ୟକ୍ତି ଜୀବନର ସ୍ମୃତି ଆତୁରଣ ଓ
ନିରବଚିତ୍ର ଜୀବନସ୍ତ୍ରୋତର ପ୍ରବାହ ।

ସେ ନଈ ସହ କଥା ହୁଅନ୍ତି; ବିଚ୍ଛୋଡ଼ିକା, ବିରୁପା, ମହାନଦୀ, କାଠଯୋଡ଼ି, ତାଙ୍କ ଡାକରେ
ହୁଇଅଉଁଟି ଚଳଫଳ ପାରା; ଅବଚେତନର ଆଲୋକିତ ଗହୁର ଭିତରକୁ ସେ ଟାଣି ହେଉଯାଆନ୍ତି
ଃ ଜୀବନର ବିବିଧ ଅନୁଭୂତିକୁ ସେ ସଜାଡ଼ି ବିଚିତ୍ରତାରେ । ତାଙ୍କ କବିତାର ଶବ୍ଦରେ ସ୍ଵାତଂତ୍ରତା
କରିହୋଇପଡ଼େ ଓ ପାଠକକୁ ନେଇଯାଏ ଏକ ଆନନ୍ଦମୟ ଜଗତଆଡ଼କୁ । ସମୟ ଓ ଶୂନ୍ୟତାର
ହୁଏ ସମାପ୍ତରେଖାରେ ଆଇ କବିତାରେ ଉଚ୍ଚତର ବାସ୍ତବତାକୁ ବଖାଣିଥିବା ଓ ନିଃସଂଗ କୋଳାହଳକୁ
ପଠକକୁ ପରସ୍ପିଥିବା ଜଣେ ନୀରବ ସାଧକ ହେଉଛନ୍ତି କବି ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ ବେହେରା ।

ନଈ ପ୍ରତି ମୋହାଚିତ୍ଷ ଏହି କବିଙ୍କର ମଞ୍ଚପ୍ରବେଶ ଘଟେ 'ମାଟିରୁ ଆକାଶ' (୨୦୦୩)
କବିତା ସଂକଳନ ମାଧ୍ୟମରେ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ 'ଅନ୍ଧାରର ଆଖି' (୨୦୦୪) ତୃତୀୟ ପାଠ
(୨୦୧୧) ପ୍ରକାଶ ପାଇ ପାଠକୀୟ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରେ । ସମୟର ପଞ୍ଚନାମ (୨୦୧୫)
କେହି କବିଙ୍କର ଚତୁର୍ଥ ସଂକଳନ ଯାହାର କବିତା ତାଙ୍କ କାବ୍ୟ ଯାତ୍ରାକୁ ସାର୍ଥକ କରିପାରିଛି ।

ପାଠକ ପ୍ରଥମେ କବି ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦଙ୍କର କବିତାରେ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ମଗ୍ନ କାବ୍ୟସୁରର ଗୁଞ୍ଜରଣ
ହୁଏ । ଯେଉଁ ସ୍ଵରରେ ଅଛି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ମୃତି, ଅତୀତ ପ୍ରତି ଭଲପାଇବା ଯାହା ସାମାଜିକ ସଞ୍ଚାର
ପଥରେ ଉଚିତ୍ତାଳ । ତେବେ ଅତୀତ ପ୍ରତି ମୋହାହୁକୁ ଦୃଷ୍ଟି ତାଙ୍କ ବିଷାଦବୋଧର କାରଣ ନୁହେଁ
କି? ନିହେ କବି 'ସମୟର ପଞ୍ଚନାମ'ରେ ସ୍ଵାକାର ଜରିଛନ୍ତି ମୋ ପିଞ୍ଜିଲା ଦିନର ସ୍ମୃତିର କବିତା
ଭିତରୁ ଅକାଧ ପ୍ରବେଶ ଘଟିଛି । କଂଳି ଧରୁଥିବା ବେଳେ ଅବା ପୋଷାପାଗାଙ୍କ ଗୁମୁରା ଭିତରେ

The Glimpse of the Green

Dr. Debashis Patra

The dependency of man on nature ensures his development and survival. It is the prime source of our living. It's a source of our inspiration, our poetry, our exploration and everything in between. This current of life is the one that connects us to the divine. This submersion of the consciousness in the divine enables one to relate to the divine creations that encompasses all of us.

The environment and the experience that lies within it are primarily responsible for our cravings of exploration. It's the simplicity of one's mind that attaches one to the nature in a way that unshackles him, the mind then submits to infinite divinity. He now no longer looks at the trees, the young saplings in the same way as before, now they are an inseparable part of him, a part of his own life, his world.

Before the daybreak our vehicle was traversing down the twisty roads of the Eastern Ghats. A single glimpse made me realize I was surrounded by the hills that seemed like elevated mounds of lush greenery. The golden lights of the dawn on the lush greenery of the crops nearby made it seem like a field of Gold. The journey continued down the twisties towards Malkangiri, the key goal being Tribal research. The chirpings of the birds and the rippling sound of water down

the waterfalls was a music that calmed my soul. By the time we reached *Eralgundi*, a famous Koya village of Malkangiri, the sun was already shining overhead.

The village chief hearing that we travelled here all the way for tribal research made arrangements for our stay in that village. To assist us in tribal research stepped out an educated young guy named Nandu Kawasi, who would try his best to explain the tribal culture in most understandable way.

He explained about the uniqueness of the tribal culture. The uniqueness lies due to the closeness between the nature and the tribal. He described how auspicious; trees are considered to be in tribal culture. There rituals showed honour and reverence for the trees. They placed a Goddess (*Nisanimunda*) in each village under the tree signifying the trees were no less than a temple in this regard. And Why shouldn't the trees be any less than a temple? Trees provided them with clothes, food and housing materials, trees were akin to Gods for them. He explained how the Tree God (*Daru Devata*) and Tree Goddess (*Parna Sabari*) shared its roots with their culture of Tree Worship. The Tribal communities worshipped earth, water and the Sun. They

قومی زبان

ستمبر 2017ء

15/-

ISSN 2321-4627

قریبہ

6	پہلی بیرونی کتاب	پہلی کتاب
		مضامین:
7	دائرہ المعارف	تذکرہ تلامذہ و تالیفات
		پہلا باب میں تالیف کی کتابت اور تالیف
13	انگریزی زبان و رسم	اردو زبان کا تلفظ اور تالیف اور تالیف
18	سید محمد علی شاہ	نور اسلام شہزاد کی تالیف
20	پہلی بیرونی کتاب	عشق کا کوئی کی تالیف
27	نور علی شاہ	پہلی کتاب کے اردو اور عربی و فارسی
32	تذکرہ عالمی	تذکرہ عالمی تالیف کا نام
37	تاریخ شاہانہ	تاریخ شاہانہ تالیف کا نام
43	تذکرہ عالمی	اردو زبان کی کتابت میں تالیف کا نام
48	نور علی شاہ	اردو زبان کے تلامذہ اور تالیف
55	دائرہ المعارف (تذکرہ عالمی)	تذکرہ عالمی تالیف کا نام
58	دائرہ المعارف	تذکرہ عالمی تالیف کا نام
		گوشہ تلامذہ:
61	تذکرہ عالمی	تذکرہ عالمی تالیف کا نام
68	تذکرہ عالمی	تذکرہ عالمی تالیف کا نام
		افسانے:
68	نور علی شاہ	تذکرہ عالمی تالیف کا نام
73	تذکرہ عالمی	تذکرہ عالمی تالیف کا نام
		حصہ نظم:
78	تذکرہ عالمی	تذکرہ عالمی تالیف کا نام
79	تذکرہ عالمی	تذکرہ عالمی تالیف کا نام
80	تذکرہ عالمی	تذکرہ عالمی تالیف کا نام
81	تذکرہ عالمی	تذکرہ عالمی تالیف کا نام
82	تذکرہ عالمی	تذکرہ عالمی تالیف کا نام

oOo

